

una mica d'història

D'Ivori, l'il·lustrador polifacètic (II)

Jordi ARTIGAS zootrop@ya.com

DIBUIXOS PER A PETITS I GRANS

En les dècades dels anys 20 i 30, D'Ivori publicà una gran part de la seva obra dedicada a la història per a infants en revistes que han fet història, com *La Mainada* (1921-1923). El periodista Esteve Busquets Molas, en la seva evocació a *El Correo Catalán* parla d'aquesta publicació que dirigí Avel·lí Artís (el pare d'en Tísner) i diu: «En aquel semanario D'Ivori dibujó a sus anchas. En el primero de los dos almanaques que publicó *La Mainada*, glosó los doce grandes poemas universales con magníficas ilustraciones; en el segundo hizo entrar por los ojos a los lectores los "Records de noi", capítulo importante de las memorias de Frederic Mistral. [...]»

Treballà també a *Violet* (1922), suplement il·lustrat d'*En Patufet* de l'editor Baguñà, on publicà entre d'altres els dibuixos per als *Contes de la mainada*, *Les històries de l'oncle Scroog* i *El gegant de la muntanya*. Publicà també a Jordi (1928) i a *Plançons* (1933).

Per al públic adult col·laborà en revistes humorístiques i polítiques com ara *El Sr. Daixones* i la *Sra. Dallonses* i *El Borinot*, en el diari de Madrid *El Sol*, així com en diferents revistes: *D'Ací i d'Allà*, *Bella Terra* i *Catalunya Teatral*. D'Ací i d'Allà es va dir que era «el primer magazine català d'estil europeu».

L'IL·LUSTRADOR

Entre el 1908, data de la publicació de les seves primeres il·lustracions, fins a la seva mort, transcorren quatre dècades de la seva prolífica producció com a il·lustrador en els vessants d'obres infantils, d'obres per a públic en general i de llibres per a bibliòfils.

Va començar il·lustrant *Les rondalles populars catalanes*, de Bertran i Bros, i els dos volums de *Les rondalles catalanes il·lustrades per en Joan Vila*, de Miquel i Planas (1908 i 1909). A partir del 1909 comença a col·laborar a *La rondalla del dijous*, en què destaquen els contes «La llegenda de Santa Lena» i «El cel cau», amb una gran influència de Beardsley.

Il·lustrà la novel·la històrica *Almas Celtas* (1913) que, segons Montserrat Castillo és l'obra més modernista de D'Ivori. Entre 1917 i 1918 treballà en l'*Eneida*, evocant la Grècia clàssica, i en la *Història popular de Catalunya*, d'Alfons Roura (1919).

Es prodigà en la il·lustració de llibres infantils, pedagògics, divulgatius, i també d'enciclopèdies. Va treballar per a l'editorial Muntanola –*El agua y sus maravillas*, *Genoveva de Bravant* (1925)–; per a Edicions Baguñà –*Els almogàvers* (1929)–, i per a Proa. Des de 1943 fins a 1945 il·lustrà *Lucha de Sigfrido con el dragón Fafner*, per a

Universitas i Salvat Ed. Una de les col·laboracions que s'oblida en alguns textos són les il·lustracions per a l'Enciclopèdia Pal·las, i també les de l'Enciclopèdia Universitas Salvat (1943-1945).

Pel que fa als llibres de bibliòfil, destaquen sobretot *La librería*, d'Iriarte (1922); *Un libro viejo*, de Feliu i Codina (1926), i *La llegenda del llibreter assassí de Barcelona* (1928), on Miquel i Planas explica la dramàtica i apassionant història d'un home que perd el cap pel seu excessiu amor pels llibres.

En la postguerra franquista, temps difícils per a qualsevol manifestació artística, D'Ivori creà la seva pròpia editorial per publicar aquests exquisits llibres que fins i tot s'acolorien a mà com es feia en els antics codis medievals i tal com evocaren els llibreters Millà en una entrevista publicada en el desaparegut *El Correo Catalán*. (4) Es tractava de les edicions «Mons

La segona, que data del 1922, la hi encarregà Duran i Sanpere quan l'Institut d'Estudis Catalans el va fer responsable de l'estudi científic de les cèl·lules pintures rupestres del barranc de la Valtorta (Vinromà, Castelló). El dibuixant escollit per reproduir les pintures prehistòriques fou D'Ivori. Així es recull en l'entrevista a Duran i Sanpere, publicada el 1973, detall que no consta en altres textos.

LA FAMÍLIA

A les pàgines d'aquest mateix reportatge d'*El Correo Catalán*, es publicava una entrevista amb Joaquina Rufas, vídua de D'Ivori, i els seus tres fills. Hi evocaven l'atmosfera familiar que durant molts anys (concretament des del 1934) hi va haver en la casa del carrer Comtal de Barcelona.

Joaquina, la mare, hi evocava unes historietes per a una publicació de Madrid: «¿Y aquellas historietas que enviaba a *El Sol* de Madrid? [...] Sí, sí, eran unas historietas que aparecían cada domingo» (possiblement en els anys 20).

Més endavant, Rita Maria explicava que, quan tenia deu anys, va influir en un dibuix del seu pare: «Él estaba pintando un dibujo sobre motivos orientales y había probado varios colores para un vestido, pero le quedaban fatal. Yo le pedí que lo pintara de azul y así le quedaría de un tono morado. Me escuchó, y le gustó. Para mis 10 años, aquello lo representó todo durante mucho tiempo».

I en Cesc evocava el costum, ara poc comú, de deixar anar globus de paper des del terrat, amb el seu pare: «[...] Los (globos) que me compraba mi padre eran

pequeños; siempre me decía que los grandes resultaban muy caros, y que si comprábamos los pequeños dispondríamos de más globos. No sé si es que no los sabíamos hinchar o qué, pero la cuestión es que nunca ascendían. Al ver que no subían, tratábamos de aprovechar el aire de la calle, colocándolos junto a la barandilla; él pensaba que mientras descendían tomarían aire y de esta manera ascenderían de nuevo; pero siempre se quedaban abajo, en la calle. [...]»

L'entrevistador indicava que així acabava de descobrir el motiu de l'afició de Cesc als acudits de globus... desinflatats. (5)

Notes

(4) Ribas, Antoni. Los Millà recuerdan a D'Ivori. *El Correo Catalán*, Serie Grandes Dibujantes (27 maig 1973).

(5) J. F. V. Entrevista con Agustín Duran Sanpere, de cómo colaboró en una expedición arqueológica. *El Correo Catalán* (27 maig 1973).

J. F. V. En torno a D'Ivori (entrevista a Joaquina Rufas, vídua de D'Ivori, i als tres fills: Jordi, Francesc i Rita Maria). *El Correo Catalán* (27 maig 1973).

Florin», on publicà *La historia de Clamades y Clarmonda* (1944), *Las desventuras del joven Werther*, de Goethe (1945) i *La historia de Pierres y Magalona* (1946).

CALAIX DE SASTRE

L'activitat del nostre D'Ivori va ser tan infatigable que arribà a dibuixar per a tasques difícils de classificar, tant que no consten ni a les seves notes biogràfiques. En els anys 20 féu diferents escenografies teatrals per a Manuel i Francesc Fontanals. En pintura, va dur a terme exposicions individuals i col·lectives; la seva primera exposició a les Galeries Dalmau data del 1924.

Dues de les seves obres *inclassificables* estan relacionades amb l'historiador Agustí Duran i Sanpere. La primera és el gran mural *Arbre dels gremis barcelonins*, potser l'obra més popularitzada del dibuixant; li va ser encarregada per al pavelló de la ciutat de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.